

Motion till riksdagen 2025/26:1832

av **Johanna Haraldsson m.fl. (S)**

Utbildning, omställning och trygghet på arbetsmarknaden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre rehabilitering för långtidssjuka och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändringar i reglerna för sjuk- och aktivitetsersättning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter uppdrag att stödja omställning och rehabilitering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rekrytering och ändamålsenliga studiestöd för personer som står långt från arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Utbildningsnivån är en avgörande skiljelinje på den svenska arbetsmarknaden. Den som saknar gymnasieutbildning löper betydligt större risk att hamna i långvarig arbetslöshet. Samtidigt minskar antalet arbeten som inte kräver någon formell utbildning. För dem som står långt ifrån arbetsmarknaden – exempelvis lågutbildade eller personer med långvarigt nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning – är möjligheten till utbildning ofta avgörande för att komma i arbete. Trots detta är utbildningsmöjligheterna för målgruppen alltför begränsade.

Sverige har ett av världens mest omfattande studiemedelssystem, som har stärkts ytterligare genom omställningsstudiestödet. Det underlättar för yrkesverksamma att vidareutbilda sig eller ställa om mitt i livet, vilket stärker både individens möjligheter och Sveriges konkurrenskraft. Men många arbetslösa uppfyller inte kraven för att ta del av detta stöd. Studiestartsstödet har därför fyllt en viktig funktion för dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Trots detta har Tidöregeringen beslutat att fasa ut stödet

och helt avskaffa det från januari 2026 – utan att ersätta det med något nytt. Det riskerar att lämna många människor utan möjlighet till utbildning. Det glapp som nu uppstår måste fyllas med nya rekryterande insatser och studiestöd som gör det möjligt för långtidsarbetslösa att ta steget in i studier.

Även trygghetssystemen måste bättre stödja omställning. Aktivitetsersättning kan i dag beviljas från 19 års ålder om en sjukdom eller funktionsnedsättning gör att arbetsförmågan är nedsatt minst ett år. Efter 30 års ålder kan sjukersättning sökas om arbetsförmågan fortsatt är nedsatt. Trots detta får allt färre sin sjukersättning beviljad, ofta med motiveringen att rehabiliteringsmöjligheterna inte är uttömda. Många lämnas därför utan inkomst och hänvisas till försörjningsstöd eller närstående. Samtidigt får de som beviljats aktivitetsersättning alltför sällan tillgång till den rehabilitering eller de insatser som skulle kunna leda till egen försörjning.

Utredningen En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:26) föreslog flera åtgärder för att förbättra sjuk- och aktivitetsersättningen. Bland annat att Försäkringskassan inom 60 dagar ska klarlägga den försäkrades behov av rehabilitering – en åtgärd som är central för att människor inte ska fastna i passivitet och otrygghet. Dessa förslag behöver genomföras.

För att fler ska kunna ställa om och närma sig arbetsmarknaden krävs förändringar i reglerna för våra ersättningssystem. Relevanta myndigheter bör få i uppdrag att aktivt stödja individers omställning. Lågutbildade och långtidsarbetslösa måste ges reella möjligheter till fortbildning. Ett viktigt steg är att möjliggöra studier på grundläggande och gymnasial nivå med bibehållet försörjningsstöd, aktivitetsstöd eller sjuk- och aktivitetsersättning. Övergångar mellan olika ersättningssystem och studiestöd behöver förenklas så att människor inte riskerar att stå utan ersättning – något som i dag ofta leder till avbrutna eller aldrig påbörjade studier.

För att möta arbetsmarknadens utmaningar och ge fler chansen att stärka sin ställning krävs ett trygghetssystem som verkligen stödjer utbildning, rehabilitering och omställning. Genom att göra det enklare att studera med bibehållen ersättning och förbättra stödet till långtidssjuka kan fler ges möjlighet till återgång i arbete. Regeringen bör därför förändra reglerna för sjuk- och aktivitetsersättningen och genomföra utredningens förslag om förbättrad rehabilitering.

Johanna Haraldsson (S)

Markus Kauppinen (S)

Niklas Sigvardsson (S)

Carina Ödebrink (S)